

NGHÌN NĂM SÁNG MÀU GỐM

Cộng đồng người Chăm đã trở thành một phần không thể tách rời của vùng đất Phan Thiết. Về thăm làng gốm Bắc Bình, nét văn hoá Chăm mang đậm dấu ấn của một dân tộc chịu nhiều gian truân những vẫn tiềm tàng sức sống mãnh liệt được bộc lộ rõ nét hơn bao giờ hết.

Bắc Bình cách thị xã Phan Thiết khoảng 60km, là một làng Chăm làm gốm truyền thống. "Nghề đã có từ lâu lắm, không nhớ được, từ ông cố, ông sơ đã có rồi". Bà Đơn Thị Hiệu, 64 tuổi, nghệ nhân làm gốm vừa nhồi đất quanh cái bàn xoay, vừa trả lời. Bà là một trong ba người phụ nữ đã từng sang Nhật biểu diễn nghệ thuật làm gốm bằng tay. "Họ thích lắm, và ngạc nhiên khi thấy các sản phẩm làm tay mà đều tăm tắp, cứ chụp hình lia lịa thôi". Chỉ trước đó 3 giờ, một đoàn khách nước ngoài cũng đến thăm và chụp ảnh những công đoạn làm gốm ở đây.

Nhà nào trong làng cũng có một đồng đất đằng trước cửa, một chiếc bàn xoay đơn giản. Có những người phụ nữ buôn bán, làm đồng... nhưng vẫn coi làm gốm như nghề truyền thống. Họ làm đủ sản phẩm đa dạng, phục vụ nhu cầu của cuộc sống: nồi, chõ, ấm, cốc, chén... Chỉ riêng nồi, cũng có đủ kích cỡ dùng để đựng gạo, thóc, nước uống. Tất cả những người phụ nữ trong làng, đều biết làm gốm từ khi còn là một cô bé. Bài học đầu tiên là làm những nắp đất bé xíu để đồ bánh căn. Lớn dần lên, họ biết cách nhồi đất sao cho nhuyễn, nắn miệng vành sản phẩm sao cho đều, cho đẹp, vuốt bề mặt cho mịn. Sản phẩm sau khi thành hình, được đem phơi nắng, rồi nung trực tiếp trong lửa giữa buổi trưa. Dưới cái nắng tháng 5, ngọn lửa nung cháy phần phật phả hơi bỏng rát, mới thấy sức chịu đựng của những người dân thật phi thường. Nếu sản phẩm còn thô, chưa được nung, thì chỉ bán được bằng 1/3 so với khi nung chín. Một chiếc nồi lớn nhất, nung chín hoàn hảo, bán được 20.000đ. Trừ tiền mua đất, củi nung... cũng chỉ còn chưa được 15.000đ. Tính trung bình, thu nhập một ngày của một nghệ nhân trong làng cũng chỉ ở mức 40.000đ.

Nhưng lớp thanh niên mới lớn lên thì không còn thiết tha với nghề làm gốm nữa. Họ không chê thu nhập thấp, nhưng không muốn suốt ngày chỉ đi quanh cái bàn xoay đơn điệu, trong khi cuộc sống có biết bao biến đổi ngoài kia. Những phụ nữ làm gốm đang già dần đi. Liệu một ngày nào đó, làng gốm Bắc Bình chỉ còn là cái tên?